

Jutlus Nõos P, 17.12.17 kell 11.00, III advent

Lektsioonid: 5Ms 18:15–19; Jh 1:19–27

Pihikõne: 1Kr 4:1–2

Jutlus: Rm 16:25–27

Laulud: 143 (1–8); 144 (1–3, 4); 10 (1–4); 297 (1–3)

Sellele aga, kes teid võib kinnitada minu evangeeliumi ja Jeesuse Kristuse kuulutuse kohaselt, selle saladuse ilmutuse kohaselt, millest on igavesest ajast vaikutud, nüüd aga on tehtud avalikuks ja prohvetite kirjade läbi igavese Jumala käsu kohaselt kõigile rahvastele antud teada kuulekuseks usule, ainsale, targale Jumalale – temale olgu kirkus igavesti Jeesuse Kristuse läbi! Aamen.

Tänases kirjakohas, mis pärineb UT pikima kirja, Pauluse kirja roomlastele lõpust, ülistatakse Jumalat – nii nagu ühele pikale apostli kirjale kohane. Sellist pidulikku ja retoorilist lõpetust nimetatakse tavaliselt doksolooigiaks (umbes nagu Meie Isa palves on „...sest Sinu päralt on riik ja vägi ja au igavesti. Aamen.“) ja sisuliselt on tegemist eelnenu kokkuvõttega.

Siiski leidub selles kirjakohas olulisi märksõnu, mis seostuvad kogu uuetestamentliku kuulutusega. Üks neist on sõna „saladus“, kreeka keeles μυστήριον.

Kas pole nii, et saladused on inimestele kõigil aegadel huvi pakkunud? Sõna „saladus“ esineb loendamatu raamatute ja filmide pealkirjades, televisioonis on arvatavasti kõige populaarsemad need saated, milles tegeldakse mingi saladusega.

Saladuste juurde käib justkui lahutamatu see, et need tuleb paljastada. Näeme seda ka tänapäeva poliitikas: saladokumendid tuleb varem või hiljem avalikustada, pole mõeldav, et keegi jääbki salaja millegagi tegutsema. Mõistest „riigisaladus“ saavad riigi kodanikud küll aru, et see peab nende riigi heaolu huvides mõneks ajaks saladuseks jääma. Kuid võõrriigid püüavad seda saladust ikkagi paljastada ja üldiselt ollakse leppinud sellega, et, kuidas ka saladust ei hoiaks, ükskord on sel määratud ikka avalikuks saada.

Kuid mis saab saladusest siis, kui see paljastatakse? Mõnda aega on see paljastatud saladus kõigi suus ja tähelepanu keskpunktis. Siis aga kaotavad inimesed selle vastu huvi ja hakkavad otsima uusi saladusi, mida paljastada.

Kas see saladus, millest räägib meie kirjakohas apostel Paulus, on sarnase saatusega?

Vaatame esmalt, mida see saladus endast kujutab. Kl 2:2 on kirjutatud, et Jumala saladus on Kristus – lihtne ja selge vastus! 1Tm 3:16 selgitab asja natuke pikemalt: „Tunnistatavalt suur on jumalakartuse saladus: Jumal on avalikuks saanud lihas, õigeks tunnistatud vaimus, nähtav olnud inglitele, kuulutatud paganatele, usutud maailmas, võetud üles kirkusesse.“ Ehk teisisõnu: Jumala saladus on see, et ta tahab kõik inimesed lunastada nende pattudest oma Poja Jeesuse Kristuse läbi.

Läheme nüüd tagasi eelmise küsimuse juurde: kas saladus Kristusest on samuti selline ülalkirjeldatud saladus, mille vastu inimesed pärast selle paljastamist huvi kaotavad? Arvan, et olete minuga nõus: saladus Kristusest pole selline.

Jah, igapäevaelu näitab justkui, et paljud inimesed ei tunne selle vastu tõepoolest huvi. Samas ei saa sõnum Jeesusest Kristusest mitte kedagi ka tänapäeval külmaks jätta. Meil Eestis näitab seda väga kujukalt suur kirikuliste hulk jõuluõhtul. Sinna kogunevad ka need inimesed, kes muidu kirikus ei käi ja justkui igapäevaelus Jeesus Kristusele tähelepanu ei pööra.

Pealegi on ilmne, et Kristuse kirik elab ka tänapäeval kogu maailmas ega ole 2000 aasta jooksul hääbunud – mis oleks võinud ju juhtuda, kui Jumala saladuse paljastumine esimesel sajandil oleks inimeste huvi Kristuse vastu jahutanud.

Miks siis Jumala saladus Kristusest on kõigile inimpõlvedele jätkuvalt huvipakkuv, ehkki Jumal paljastas selle ise juba 2000 aastat tagasi? Sellele küsimusele vastates tuleks võib-olla vahet teha saladusel ja mõistatusel.

Tänase Eesti tuntumaid süstemaatilisi teolooge prof Thomas-Andreas Pöder kirjutab oma 2005. aastal ilmunud jutlustekogu „Avalik saladus“ eessõnas: „Saladus ei ole mõistatus. Seda ei saa ära lahendada. Lahendatud mõistatus kaotab oma mõistatuslikkuse, lakkab olemast mõistatus. Seevastu

saladus – see, mis tõesti väärrib saladuse nime –, jääb saladuseks, ei kaota oma saladuslikkust. Mitte seepärast, et seda hoitaks salajas ja varjatult – ... jumalateenistuse keskmes on [ju] saladus, mis on avalik. Küll aga seepärast, et mida rohkem me saladust mõistame, sellest aru saame, seda saladuslikumaks ja mõistatuslikumaks see muutub ... kristlik usk ei ole midagi muud kui osasaamine sellest saladusest.“

Niisiis pole Jumala saladus miski, mida saab ära lahendada ja siis unustada, vaid see jääb oma avalikkuses justkui magnetiks, mis inimesi enda juurde tõmbab. Mitte muidugi tingimata füüsilises mõttes, kuid igal juhul vaimses: Jumal sunnib inimesi vahetevahel Kristusele mõtlema ja temaga arvestama.

Selle mõtte abil saab päris hästi seletada inimeste suhtumist usku ja kirikusse. Ühest küljest jääb usk Kristusesse massikommunikatsioonivahendite huviorbiidist välja, sest seda ei saa lahendada nagu selgeltnägijate tuleproovi ülesannet. Teisest küljest tegutsevad kristlikud meediakanalid, mida vahel jälgitakse, ja tulevad kirikupühad, mida (nagu nt jõule) meeleldi tähistatakse.

Milline on siis kiriku ülesanne? Seda Jumala saladust võimalikult selgelt esitada! Jumal on selleks andnud kirikule Pühakirja ja sakramendid, mis on Jumala saladuse esitamiseks kõige adekvaatsemad vahendid. Kirik peab neid kasutama aegade lõpuni, et inimesed võiksid Jumala saladusest osa saada – uskuda Jeesus Kristusesse.

Täna kolmandal adventipühapäeval mõeldakse kirikus traditsiooniliselt Ristija Johannesele, kes oli Kristusele kõige lähemalolev Jumala saladuse avaldaja – ja seega kõige tähtsam. Paulus ütleb meie kirjakohas, et Jumala saladus on prohvetite kirjade läbi kõigile rahvastele teada antud. Tõepoolest, pärast Jumala inimesekssaamist Jeesuses Kristuses on võimalik uut moodi tõlgendada VT prohvetite kuulutust. Prohvetid räägivad temast, kes peab tulema. Nimetavad neitsistsündi, kirjeldavad Jumala sulase kannatusi jne. Kuid enne Kristuse ilmumist polnud teada, kellest nad tegelikult räägivad. Alles Jeesuse Kristuse surm ja ülestõusmine on nende kuulutusele mõtte andnud.

Kuid Ristija Johannes tuli ja ütles: „Parandage meelt, sest taevariik on lähedal!“ Ta ei rääkinud enam nii nagu VT prohvetid, kes ei teadnud, kuna juhtub see, millest nad tunnustavad, vaid rääkis sündmustest, mis hakkavad juhtuma kohe.

Nõnda võib öelda, et Jumala saladus hakkas Ristija Johannese läbi ilmsiks saama. Lugesime altarist, kuidas preestrid ja leviidid läksid Ristija Johannese juurde Jordani jõe äärde, aimates oma südames, et ta teab midagi Jumala saladusest. Nad küsisid temalt, kas ta pole ehk mõni prohvet, kellest VT räägib ja kes oli oma võimsa kuulutuse poolest kuulsaks saanud.

Kuid Johannes vastab, et ta pole prohvet. Ta olla hüüdja hääl, kellest räägib prohvet Jesaja oma raamatu 40. peatükis. Hääl, kes ütleb Js 40:3–5: „Valmistage kõrbes Issanda teed, tehke legendikul maantee tasaseks meie Jumalale! Kõik orud ülendatagu ja kõik mäed ning künkad alandatagu: mis mätlik, saagu tasaseks, ja mis konarlik, siledaks maaks! Siis ilmub Issanda au ja kõik liha näeb seda üheskoos.“

Ristija Johannes on see, kes valmistas inimesi Jumala saladuse avalikukssaamiseks ette. Ta teadis, et sellest saladusest ei saa osa need, kes peavad end targaks ja väarikaks. Mt 3:7 on kirjutatud: „Aga kui ta nägi palju varisere ja sadusere ristimisele tulevat, ütles ta neile: „Rästikute sugu, kes teid on hoiatanud põgenema tulevase viha eest? Kandke nüüd meelega parandusele kohast vilja ja ärge hakake iseenestes ütlema: „Meie isa on ju Aabraham!““, sest ma ütlen teile: Jumal võib siinsetest kividest äratada Aabrahamile lapsi.“

Niisiis kutsus ja kutsus Ristija Johannes inimesi meelega parandusele, sest muidu pole võimalik Jumala saladusest osa saada, pole võimalik Kristusesse uskuma hakata.

Kristuse kirik on siiki alguse saanud ja meie ajani kestnud. See tähendab, et kõigil ajastuil on leidunud inimesi, kes on olnud valmis Jumala ees meelt parandama. Olgem siis ka meie valmis meelega paranduseks, et meie ja meie lapsed saaksid osa Jumala suurest saladusest! Saladusest, mida siiski on kunagi aegade lõpul võimalik ka täielikult mõista: siis, kui seisame kõigeväelise Issanda palge ees!

Aamen.